

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ТРЕНІНГОВИЙ ЦЕНТР
ПРОКУРОРІВ УКРАЇНИ

Наукові читання пам'яті Ганса Гросса

Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції

(м. Чернівці, 9 грудня 2021 року)

Чернівці
Мехнодрук

2021

УДК 343.9(082)

НЗ4

Редакційна колегія:

Вдовічен Віталій Анатолійович, доктор юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Жаровська Галина Петрівна, докторка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри кримінального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Балук Ігор Григорович, директор Чернівецького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України;

Орлеан Андрій Михайлович, доктор юридичних наук, заступник директора Тренінгового центру прокурорів України;

Ботнару Стела, докторка юридичних наук, доцентка, заступниця декана юридичного факультету Молдовського державного університету (Республіка Молдова);

Кунчев Йонко, доктор юридичних наук, професор Варненського вільного університету імені Чорноризця Храбра (Республіка Болгарія).

Наукові читання пам'яті Ганса Гросса: збірник тез
НЗ4 міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 09 грудня 2021 р.). Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці : Технодрук, 2021. 280 с.
ISBN 978-617-8034-25-2

Матеріали викладено в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, достовірність, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та інформацію для службового користування, несуть автори.

УДК 343.9(082)

ISBN 978-617-8034-25-2

© Чернівецький національний університет імені
Юрія Федьковича, 2021
© ПБКФ «Технодрук», 2021

5. Біленчук П. Д., Малій М. І. ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВО В ЕРУ АСИМЕТРИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ. Матеріали зимової сесії Міжнародної Карпатської Школи «Захист вразливих екосистем в умовах пандемії та зміни клімату». 25-27 лютого 2021 р. Косів: Наукове товариство імені Шевченка, 2021. 192 с. С. 29-31.

6. Біленчук П.Д., Лихова С.Я., Малій М.І. Космічні кіберзагрози в третьому тисячолітті: наукове і правове пізнання. Міжнародна конференція «50 років академічної науки на Закарпатті» (Ужгород, 24-25 травня 2021 року). Матеріали конференції. Ужгород: ІЕФ НАН України, 2021. 288 с. С. 283-286.

7. Біленчук П.Д., Малій М.І. Міжнародно-правові і конституційні засади реалізації прав і свобод людини в Україні як контекст для розвитку кримінальної юстиції// Проблеми підвищення ефективності кримінальної юстиції України/монографія за заг. ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка, професора, заслуженого юриста України Ю.Л. Бошицького. Київ: Вид. «Ліра-К», 2021. 692 с. С. 509-524.

Боднарук О.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права юридичного факультету,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна*

Шевчук А.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права юридичного факультету,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна*

ГІПНОЗ І КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: НАУКОВІ ПОГЛЯДИ ГАНСА ГРОССА

Визнання гіпнозу як способу вчинення кримінального правопорушення у наш час викликає багато дискусій: одні вчені та практики вважають, що гіпноз цілком реальне явище, другі – що це надумана історія, якою намагаються прикритися злочинці, а потерпілі –

пояснити свою довірливість чи неуважність, розсіяність, треті ж переконані, що щось таке гіпотетично може бути, проте досі залишається незрозумілим тощо. Проте, як мінімум можемо стверджувати, що існує чимало людей, які щиро вірять, що їх та всіх інших можна загіпнотизувати, точно так само як і вірять у забобони, прокляття, магію, «циганські вміння», які передаються з покоління у покоління і т. ін. Не дивно, що цій проблематиці приділяли увагу значно раніше у правовій науці – у минулих століттях, і робили це у тому числі й відомі криміналісти. Розглянемо, які відповідні наукові погляди панували наприкінці XIX-го століття і містяться у книзі видатного слідчого та вченого Ганса Гросса «Керівництво для судових слідчих як система криміналістики» [1].

«Сумніватися в існуванні гіпнотизму більше неможливо, і ми, юристи, зобов'язані так чи інакше на нього зважати» – стверджує Гросс [1, с. 216]. Зазначається, що майже кожна здорова у ментальному розумінні людина може бути загіпнотизована, якщо тільки не буде з її боку самонавіювання про небажання або про неможливість приспання її. Гросс наводить певні статистичні дані різних досліджень того часу: згідно одного з них третина людей зовсім не піддається гіпнозу, інша – частково, а остання дуже легко впадає в гіпноз; у інших дослідженнях піддавали гіпнозу не одну тисячу людей, з яких мало хто чинив опір (у першому дослідженні 97 з 3148 піддослідних, у другому – 19 з 414). Гросс підсумовує, що 80-96% людей сприйнятливі до гіпнозу, але ці відсоткові значення не стосуються душевнохворих, які загалом набагато складніше піддаються гіпнозу [1, с. 220].

Ганс Гросс пише, що вплив гіпнозу достатньо визначено науковим шляхом і лишень одні функції мозкових вузлів і рефлексу спинного мозку, як і відповідні їм рефлекси довгастого мозку не піддаються гіпнозу, проте навіювання впливають навіть так звані соматичні функції, на травлення, виділення поту, менструацію і навіть іноді, але рідко, здатні викликати кровоточиві знаки (Stigmata) [1, с. 220].

Постгіпнотичний вплив гіпнозу, тобто несвідоме виконання навіяного у стані присипляння, досягається не у всіх. Він триває від кількох хвилин до кількох днів (хоча видатним криміналістом згадується про випадок, коли дія навіювання тривала цілий рік). Людей, які перебувають у стані гіпнозу, можна переконати у тому, що вони не вміють говорити, що вони – іншої статі, або іншого віку, або що вони – тварини; їх почуття і пам'ять стають загостреними (наприклад, загіпнотизована

людина за запахом предмета впізнає його власника; служниця одного священика виявилася в змозі цитувати цілі фрази латинською та єврейською мовами, – на що вона була нездатна у стані свідомості; одна престаріла дама перетворювалася на простолюдину (за її мовленням), потім на генерала, в малюка і в молоду людину по черзі. Коли гіпнотизованому робляться певні навіювання, то вони мають характер примусу, тобто він повинен зробити те чи інше і притому з усвідомленням, що до цього його змушують. Найчастіше він ніби і відчуває владу над собою гіпнотизера, але якщо йому буде навіяно, що те, що підлягає виконанню є проявом його вільної волі, то він так і думає. Якщо це так, то, як справедливо зазначає Гросс, гіпноз дійсно є небезпечною справою [1, с. 221].

Що ж стосується того, яке значення може мати гіпноз у кримінальній сфері, то Гросс пише про два підходи: (1) або це питання про гіпноз не повинно мати значення в кримінальному праві, як таке, що відноситься до явищ, які давно практикувалися і відомі теж з кримінальної точки зору не караних, (2) або ж це питання вперше тепер отримує нове значення, бо з часу видання відповідних кодексів з'явилося щось нове та небезпечне для правового порядку. Найправильніше — вибрати середину між цими двома крайнощами, бо, хоч і безсумнівно, давно вже відомо про гіпноз і про можливість злочинного його використання, але лише тепер, пише Гросс, уперше почали застосовувати його відповідно до істинного та важливого його значення [1, с. 221]. Якщо, наприклад, у даний час, зазначає криміналіст, за допомогою гіпнозу здійснюють безболісні операції (Клоке у 1829 р. таким чином провів операцію з видалення ракової пухлини) та пологи (Гросс згадує про випадки безболісних пологів за допомогою гіпнозу), то цілком припустимо, що в цьому стані щодо загіпнотизованих можуть бути вчинені і різні аморальні дії та заподіяні їм тяжкі ушкодження. Так, продовжує Ганс Гросс, відомий випадок, коли чоловіка у стані гіпнозу було кастровано. Інша ситуація – в присутності слухачів було отримано від загіпнотизованої жінки вексель на 6000 франків, після того як їй було навіяно, що вона в гіпнотизера якось взяла цю суму. Також у засіданні Цюрихського Юридичного Товариства загіпнотизований хлопчик під присягою стверджував, що вкрав у одного з присутніх панів носову хустку, а будучи вдруге загіпнотизованим, він клявся, що ніколи не говорив нічого подібного [1, с. 222].

Гросс пише про вчених того часу, які вказують на те, що навіть можна не лише хвороби, а й смерть. Твердження їх, на переконання Ганса Гросса, не таке неймовірне, як здається. Лікарі, особливо військові, неодноразово стверджували, що воля людини за деяких обставин може навіть продовжити саме життя: так, тяжко хворі зберігають своє життя до того моменту, поки настане очікувана ними подія, наприклад, не з'явиться очікуваний ними родич; смертельно поранені на полі бою посилюються продовжити життя доти, доки не будуть знайдені. У праці видатного криміналіста зазначається, що «... у російських і австрійських війнах часто спостерігали, що солдати слов'янського походження внаслідок їхнього м'якого і самовідданого характеру помирили від ран, не безумовно смертельних, тим часом як енергійний і люблячий життя німець знаходив у собі силу волі за найбільш тяжких ушкоджень підтримувати життя доти, доки його не знайдуть, і тим самим рятував себе від смерті» [1, с. 222]. Якщо таким чином воля може мати такий сильний вплив на життя і смерть навіть за нормальних обставин, то припускає Гросс, за певних обставин такий вплив може бути здійснено і за допомогою волі сторонньої особи. Так, передчуття смерті найімовірніше можна пояснити саме навіюванням, а найчастіше самонавіюванням [1, с. 222]. Не варто, втім, думати, що вплив шляхом навіювання на життя людини є максимумом досяжного з допомогою гіпнозу: першість у цьому розумінні з великою перевагою належить проявам так званого соматичного характеру, що виникають при гіпнозі. Ці прояви вражають й у майбутньому, безсумнівно, сформуєть значний кримінальний матеріал. Якщо, наприклад, як зазначено вище, можна прискорити або сповільнити шляхом навіювання появу менструацій, ми маємо підставу припустити, зазначає Гросс, що і аборт можна викликати гіпнотичним шляхом, і ось ми маємо штучне вигнання плоду шляхом гіпнозу [1, с. 223]. Також у загіпнотизованих, як це відомо, можна викликати сліди опіку, прикладаючи шматки мокрого паперу до тіла і навіюючи, що прикладається натяжний пластир; такі ж сліди опіку виникають і тоді, коли до тіла загіпнотизованого прикладають холодний предмет і навіюють йому, що прикладається розпечене залізо. Якщо це так, то ми не повинні дивуватися і тоді, коли за допомогою простого дотику рук за допомогою навіювання у людини з'являться криваві рани на вказаних місцях. Мимоволі виникає запитання, на думку Гросса, хіба не можуть таким чином бути викликані різноманітні навіяні явища, сліди від

задушення тощо, що супроводжуються найтяжчими кримінальними наслідками [1, с. 223].

Побоювання виникають і в іншому аспекті, а саме те, що особи, які легко піддаються гіпнозу, можуть стати жертвами зловживань різного роду. Гросс пише про свого колегу того часу, який радить таким особам у тому випадку, якщо вони опиняться наодинці з якимось невідомим паном, не зупиняти свого погляду надто довго на якійсь одній точці, оскільки цим шляхом вони легко можуть піддатися гіпнозу. Саме таким чином баронесу Ротшильд було загіпнотизовано в купе вагона і потім пограбовано. Ще один його колега радить таким сприйнятливим до гіпнозу особам просити лікаря, до якого вони мають довіру, навіяти їм, щоб він один, цей лікар, міг їх загіпнотизувати, а ніхто інший. Як пише Гросс, це щось на кшталт запобіжного щеплення [1, с. 223].

Численні вчені, які працювали над проблематикою гіпнозу, висловлюють зі свого боку побоювання, що судовий слідчий може несвідомо також навіювати свідкам і обвинуваченим хибні свідчення і змушувати до хибної свідомості, а саме, навіюючи їм пригадати ті чи інші обставини (ретроактивні галюцинації). Те, що це можливо, не підлягає сумніву, тому що і за звичайного перебігу справ можна будь-яку обставину, не вдаючись до гіпнозу, шляхом бесіди, керованої упередженим переконанням, роз'яснити у найбільш хибному та небезпечному напрямку [1, с. 223]. У будь-якому разі, завжди можливо, якщо з боку свідка помічається занадто велика готовність давати на все позитивні відповіді, запропонувати йому для перевірки питання про такі обставини, щодо яких достовірно відомо, що їх не було. Якщо він і на них дасть ствердні відповіді, то очевидно, що його перші відповіді не відповідають істині.

Не варто потім занадто перебільшувати небезпеку того стану, що настає після закінчення гіпнозу (т. зв. післягіпнотичний стан). Суб'єкт дуже охоче, якщо того вимагає гіпнотизер, вип'є після пробудження склянку води, вклониться комусь, але він уже з явним небажанням і всіма ознаками збентеження перекине стілець, пролле чорнило або зробить щось подібне безглузде. Але коли від нього вимагають щось ризиковане, наприклад, виштовхнути кого-небудь, дати самому собі ляпас або заподіяти комусь образу дією, то він цього вже не зробить, тому що, крім нерозсудливості необхідних дій, йому доводиться миритися і з протидією своєї волі, яка при явно нерозумних вимогах придушує волю сторонньої особи, яка навіює. Що стосується питання того, чи можна досягти правди

від людини шляхом гіпнозу, то це взагалі досить сумнівно. Гросс пише про свого колегу, який в одному листі до нього висловив, що оскільки одна і та ж мозкова речовина диктує думки і в здоровому, і в загіпнотизованому стані, то сила волі загіпнотизованого, прагнучи не говорити правди, може бути обмежена лише незначною мірою [1, с. 224]. Тому якщо хтось забажав провести недозволений дослід і за допомогою гіпнозу домогтися від свідків або обвинувачених правди, то результати вийшли б ненадійні. Думки вчених того часу про те, чи вправі судові особи та установи і, якщо вправі, то якою мірою застосовувати у своїй сфері гіпноз, за даними Гросса – неоднозначні.

Якщо ж зібрати всі випадки, в яких кримінальний суддя може стикнутися із застосуванням гіпнозу, то, зазначає Гросс, отримаємо наступне: 1) особа, яка перебуває в стані гіпнозу, може зазнати насильства, спрямованого проти честі чи проти майна; 2) вона може стати жертвою різних вимагань і шантажу; 3) її можуть спонукати шляхом навіювання на вчинення будь-яких злочинів; 4) їй у той же спосіб можуть навіяти хвороби і т.п.; 5) за допомогою навіювання їй можуть навіяти необхідну рішучість для вчинення злочинів; 6) можуть бути зумовлені шляхом навіювання доноси та заяви про злочини, які ніколи не вчинялися; 7) людина, яка вчинила злочин у повній свідомості, може за допомогою навіювання отримати переконання в тому, що вона ніколи такого не вчиняла; 8) за допомогою навіювання можуть бути сформовані сліди, наприклад, замаху на удушення, рани і т.п., які потім і стануть вагомими доказами у суді; 9) наслідком навіювання може бути вигнання плоду; 10) недозволене і невміле застосування гіпнозу може розвинути різноманітні хвороби і спричинити їх виникнення, особливо нервовий розлад, судоми і т.п.; 11) несвідомо діяти шляхом навіювання можуть судові слідчі та інші особи, що здійснюють допит [1, с. 225].

Ганс Гросс зазначає, що якщо порівняти нинішнє розуміння з тим, що говорилося про гіпноз на кримінально-антропологічному конгресі в Брюсселі, ми виявимо охолодження вчених до питання кримінального навіювання. Вчений пояснює це тими гучними процесами минулих часів, у яких значну роль відіграло навіювання і в яких видатні авторитети доклали зусиль цілковито прояснити питання про значення цього навіювання [1, с. 225] – це були справа Андерсона Грей (у Канзасі), гучний процес про чаклунства Мінського і дуже повчальний процес про вбивцю Бертольда в Мюнхені. У всіх цих процесах були наявні живі люди, які

зазнали впливу навіювання, були всі дані для роз'яснення сутності і дійсного значення навіювання, і були вжиті заходи зробити все, що сталося, зрозумілим, виключивши все, що не мало доказового значення. Прагнули також встановити відмінність між навіюванням і магією, щоб суспільство мало з цих питань чітке розуміння [1, с. 226].

Завершує Ганс Гросс свої думки щодо питання гіпнозу тезою, що ми, без сумніву, і тепер повинні ставитися до гіпнотичних навіювань з усією серйозністю і, за найменшої ознаки їх наявності звертатися за допомогою до експертів, хоча гіпноз і не має того таємничого значення, яке йому приписували тривалий час [1, с. 227].

Література:

1. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики : новое изд., перепеч. с изд. 1908 г., Москва : ЛексЭст, 2002, 1088 с.

Нежурбіда С.І.,

доктор юридичних наук, доцент,

керівник апарату

Чернівецької обласної державної адміністрації,

м. Чернівці, Україна

Скулиш Є.Д.,

доктор юридичних наук, професор,

керівник Наукового центру національної безпеки і права

Державної наукової установи

«Інститут інформації, безпеки і права

Національної академії правових наук України»,

м. Київ, Україна

ГАНС ГРОСС: НОВІ ФАКТИ З ЖИТТЯ ВЧЕНОГО У ЧЕРНІВЦЯХ

Постать фундатора криміналістики Ганса Гросса та його науковий спадок й надалі залишаються об'єктом уваги істориків, криміналістів, кримінологів в світі, зокрема й в Україні.

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	7
СЕКЦІЯ 1. КРИМІНАЛІСТИКА: ВІЗІЇ ГАНСА ГРОССА	12
<i>Christian Bachhiesl.</i> Forensic Epistemology According to Hans Gross	12
<i>Александренко О.В.</i> Наукова спадщина Ганса Гросса: значення для розвитку криміналістики та професійної майстерності слідчих	20
<i>Біленчук П.Д., Лихова С.Я., Малій М.І.</i> Ганс Гросс - засновник та інноватор світової криміналістики	24
<i>Біленчук П.Д., Лихова С.Я., Малій М.І.</i> Перший у світі музей криміналістики імені Ганса Гросса	28
<i>Боднарчук О.М., Шевчук А.В.</i> Гіпноз і кримінальні правопорушення: наукові погляди Ганса Гросса	33
<i>Нежурбіда С.І., Скулиш Є.Д.</i> Ганс Гросс: нові факти з життя вченого у Чернівцях	39
<i>Соколова А.Д.</i> «Непідкупні мовчазні свідки» та «упереджений погляд на справу» у працях Ганса Гросса. Актуальність та прикладне значення в умовах сучасності	45
<i>Шевчук А.В., Боднарчук О.М.</i> Зв'язок кримінального права і криміналістики: наукові погляди Ганса Гросса	51
<i>Шевчук В.М.</i> Наукова спадщина Ганса Гросса та її вплив на розвиток сучасної криміналістики і кримінальної психології	54
<i>Шепітько В.Ю.</i> Роль професора Ганса Гросса у формуванні наукової парадигми криміналістики в Україні	59
<i>Шепітько М.В.</i> Реалізація поглядів Ганса Гросса: виклики сьогодення та погляд у майбутнє	64
<i>Юсупов В.В.</i> Особистість видатного криміналіста Ганса Гросса: сучасний погляд	67
СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ	72
<i>Гаркуша А.М., Каланча І.Г.</i> Виявлення та фіксація доказів, що мають електронну форму під час кримінального провадження: організаційні аспекти	72

<i>Дударець Р.М.</i> До визначення деяких елементів криміналістичної характеристики створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань.....	76
<i>Козутич І.І.</i> Застосування цифрових технологій – новий напрям криміналістики	79
<i>Конюшин Ю.І.</i> «Комунікація» і «спілкування»: дотичність до криміналістичної діяльності та співвідношення понять.....	85
<i>Кунчев Й. К.</i> Предмет криміналістики в контексті концепції Г.Гросса	90
<i>Кшевецький В.С.</i> Віктимологічна характеристика жертв шахрайства .	101
СЕКЦІЯ 3. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	105
<i>Гриндей Л.М.</i> Окремі питання провадження судово-медичних експертиз	105
<i>Дудкевич С.Е.</i> Застосування автоматизованих балістичних ідентифікаційних систем «Balscan» у експертній практиці	109
<i>Кожакарь І.Ю.</i> Трасологічні дослідження слідів вушних раковин	113
<i>Мартиненко О.П.</i> Експертна оцінка техніки та технологій у класичну та сучасну епохи	116
<i>Москаленко Р.В.</i> Дослідження короткоклінкової холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: проблеми сьогодення	119
<i>Недашківська О. А.</i> Експертна етика в професіограмі судового експерта	123
<i>Панов М.К.</i> Судово-психіатрична експертиза: поняття та недоліки правового регулювання	127
<i>Пиріг І.В.</i> Окремі питання призначення експертиз при розслідуванні кримінальних правопорушень	132
<i>Рогатинська Н.З.</i> Висновок експерта як джерело доказів у кримінальному провадженні	135
<i>Стратій О.В., Ткач А.О.</i> Підроблення підпису за допомогою технічних прийомів: сучасні способи та проблеми.....	139
<i>Юрчишин В.М., Савченко В.А.</i> Залучення прокурором експерта	

Відповідно до кримінального процесуального законодавства ФРН 143

Юрчишин Ю.В. Реалізація процесуальним керівником висновків
судово-бухгалтерських експертиз та інших доказів під час досудового
розслідування корупційних правопорушень 148

СЕКЦІЯ 4. КРИМІНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА 155

Гырла Л.Г. Психологический портрет личности жертвы суицидальной
преступности 155

Меленко О.В. Значення пізнавальних процесів у професійній діяльності
правника 160

Мельник О.В., Попович М.В. Допит неповнолітнього потерпілого чи
психотерапія втрат? 166

Продан Т.В. Кримінальна субкультура неповнолітніх 170

Чорней С.В. Психологічна ознака обмеженої осудності 174

СЕКЦІЯ 5. СИНЕРГІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНОЛОГІЇ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ 178

Nina Kaiser. The Hans Gross Centre for Interdisciplinary Criminal Sciences
(ZIK) – Building Bridges Between Criminal (Procedure) Law, Criminology
And Criminalistics 178

Балобанова Д.О. Просторовий компонент динаміки кримінального права
..... 182

Гусар Л.В., Поцілуйко В.М. Поняття та ознаки серійних вбивств 187

Дякур М.Д. Національне антикорупційне бюро України як спеціально
уповноважений суб'єкт протидії корупції 190

Жаровська Г.П. Синергія діяльності суб'єктів кримінальної юстиції VS
синергізм злочинності 194

Матюшкова Т.П., Акімов М.О. Синергетичний підхід у практичній
діяльності та наукових дослідженнях Ганса Гросса 201

Попович О.В. Проблема типу кримінально-правового регулювання 206

Серенко Н.С. Глобальна кіберзагроза 211

<i>Стратій О.В., Пазюк М.В.</i> Віктимологічна характеристика жертв дорожньо-транспортних пригод.....	216
<i>Тертишник В.М.</i> Колізії доказового права.....	220
<i>Тома М.Г.</i> Віктимологічний портрет жінки-жертви домашнього насильства.....	224
<i>Торончук І.Ж., Грекул-Ковалик Т.А.</i> Деякі аспекти розвитку кримінально-правової науки в Чернівецькому університеті в 1918–1940 рр.....	229
<i>Швидка А.С.</i> Окремі питання криміналізації декларування недостовірної інформації.....	233
<i>Ющик О.І.</i> Винуватість обвинуваченого, як обставина, що підлягає доказуванню при призначенні покарання.....	238
Трибуна Молодого Науковця	243
<i>Білас С.В.</i> Кримінологічна характеристика особи злочинця.....	243
<i>Бутюк Н.І.</i> Захист прав тварин у міжнародній кримінально-правовій площині.....	247
<i>Вудвуд К.С.</i> Ефективність боротьби з мафіозними угрупованнями	251
<i>Єрмей В.Р.</i> Історичний аспект формування поняття торгівлі людьми	255
<i>Малофій К.А.</i> Синергія кримінального права, кримінології та криміналістики	258
<i>Роскрут К.В.</i> Віктимологічна характеристика кримінальних правопорушень, вчинених стосовно неповнолітніх.....	261
<i>Стефанчук О.І.</i> Судова експертиза: історія, сучасний стан та актуальні питання.....	265
<i>Торська Х.І.</i> Мотив у кримінально-психологічному механізмі злочину	270
<i>Щербакова Я.М.</i> Зарубіжний досвід правового регулювання біометричної ідентифікації особи	274